

ПСИХОЛОГІЯ

УДК 343.575+343.976

А. В. ГРАДЕЦЬКИЙ,*кандидат юридичних наук,**доцент кафедри правознавства**Запорізького національного технічного університету*

ЗАПОБІГАННЯ ВЖИВАННЮ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ОСОБАМИ МОЛОДІЖНОГО ВІКУ НА ІНДИВІДУАЛЬНОМУ РІВНІ

Досліджено заходи протидії вживанню наркотичних засобів особами молодіжного віку на індивідуальному рівні, розглянуто роль сім'ї, школи та правоохоронних органів у профілактиці наркотизації неповнолітніх.

Наркоманія – це негативне соціальне явище, вивчення якого привертає увагу фахівців різних галузей знань.

Епідемія наркоманії в Україні набуває дедалі більшого масштабу: за даними експертів нині кількість споживачів психоактивних речовин сягає понад 500 тисяч осіб переважно молодого віку. У світі нині немає жодної країни, яка б могла доказово заявити, що їй вдалося подолати це зло. На жаль, не становить винятку й наша країна. Нині можна стверджувати, що наркоманія серед молоді має загрозливі масштаби і є реальною загрозою здоров'я та безпеки населення нашої країни.

На сьогодні питання боротьби з наркоманією стоїть на одному рівні з питанням стосовно боротьби зі злочинністю (45 % злочинів скоюється у стані наркотичного сп'яніння).

Мета статті – дослідити заходи протидії вживанню наркотичних засобів особами молодіжного віку на індивідуальному рівні, вивчити роль сім'ї, школи та правоохоронних органів у профілактиці наркотизації неповнолітніх.

В Україні відсутні механізми дослідження кількості наркозалежних. Незважаючи на відсутність об'єктивної офіційної статистики, можна стверджувати, що останні п'ять років в Україні спостерігається зростання кількості наркозалежних. Щорічно близько 150 тис. молодих людей стають наркоманами, а наркозалежність поступово «молодає», середній вік людей, які вживають наркотики, знижується. Найбільш уражені наркоманією Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Запорізька області, Автономна Республіка Крим і Київ.

За даними МВС України, зареєстровано 107 тис. наркоманів, а реально – в 10–15 разів більше: понад 1 млн. 95 % – це молодь у віці

15–30 років 97 % наркоманів вперше спробували наркотики у віці з 12 до 19 років, а кожен 5-й наркоман – жінка. Третя частина всіх злочинів пов'язана з незаконним обігом наркотиків, а більше половини засуджених – наркомани. Близько 120 тис. людей щорічно помирають від наркоманії та її наслідків (329 осіб на добу). Лише 2 % наркоманів виліковуються, інші 98 % – помирають.

Україна посідає перше місце у Східній Європі за темпами зростання кількості ВІЛ-інфікованих: офіційно зареєстровано 50 тис. хворих, але за даними ВООЗ – у 10 разів більше, тобто 500 тис. осіб. Від загальної кількості ВІЛ-інфікованих наркомани становлять 88 %. В Україні 450 тис. молодих людей з подвійним діагнозом – ВІЛ-наркоманія.

Найбільш поширеною речовиною є марихуана або гашиш – їх вживали 8 % респондентів. Екстазі вживали 2 % опитаних. 45 % респондентів вважають, що наркотики придбати скоріше легко та дуже легко, якщо цього захотіти [1].

Аналіз показників у гендерному розрізі свідчить, що хлопці частіше, ніж дівчата, вживають наркотики. В місті молоді люди вживають наркотики вдвічі частіше, ніж на селі. При цьому з кожним роком відзначається збільшення кількості молоді, що захоплюється наркотиками.

Проблемам протидії наркотизації молоді присвятили свої праці вітчизняні і зарубіжні вчені: В. І. Борисов, В. О. Глушков, О. І. Гуров, Н. О. Гуртова, І. М. Даньшин, С. Ф. Денисов, О. М. Джужа, В. Ф. Долженков, А. І. Долгова, В. М. Дьомін, В. І. Женунтій, А. П. Закалюк, О. М. Костенко, М. Й. Коржанський, І. П. Лановенко, О. М. Литвак, М. І. Мельник, П. П. Михайленко, А. А. Музика, Д. Й. Никифорчук,

О. І. Перепелиця, Л. В. Раєцька, В. В. Сташис, В. Я. Тацій, М. І. Хавронюк, В. І. Шакун та інші науковці.

Фахівці визначають низку чинників, що детермінують вживання наркотиків серед молоді, основними серед яких є несприятлива обстановка в сім'ї, ворожі стосунки між батьками, їх безвідповідальність при виконанні своїх обов'язків щодо виховання дітей, безконтрольність дозвілля дітей. Крім того, серед чинників наркотизації неповнолітніх можна виділити несвоєчасність проведення профілактичної роботи та запобіжних заходів серед осіб молодіжного віку.

За сучасних умов протидія наркоманії є важливою складовою діяльності держави та потребує координації зусиль центральних і місцевих органів виконавчої влади, об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій різних форм власності, налагодження тісного співробітництва з міжнародними організаціями, науково обґрунтованого визначення основних напрямів державної політики у цій сфері, насамперед: розроблення та організації економічних важелів, що протистоять наркоманії, підвищення рівня її ранньої профілактики, послідовного цілеспрямованого скорочення обсягів незаконного обігу наркотиків, формування в суспільстві неприйняттого ставлення до наркоманії, спеціальної підготовки персоналу для забезпечення заходів протидії наркоманії. Важливим інструментом протидії наркоманії є індивідуальна профілактика.

Індивідуальна профілактика наркоманії – система заходів впливу на окрему особу з метою недопущення зловживання нею наркотичними засобами і психотропними речовинами з використанням правових, соціальних, психологічних, медичних та інших методів впливу.

Успіх в індивідуальній профілактиці наркоманії залежить від усебічного аналізу мотивів залучення до наркотиків, особистості порушника, а також вивчення середовища, в якому він перебуває, наприклад, його сім'я [2, с. 109].

Узагальнення результатів практики вітчизняних і зарубіжних фахівців, що працюють із проблемами наркотичної залежності, свідчить, що сім'я відіграє дуже важливу роль на всіх етапах розвитку наркоманії. Кризові явища в країні послабили позитивний вплив сім'ї, як інституту, що має піклуватись про життя та здоров'я підлітка, забезпечити йому нормальні умови розумового і культурного розвитку в суспільстві [3]. З позиції сімейної психології наркоманію в неповнолітніх можна розглядати

як крайню форму сімейної кризи, навіть якщо мотивом для наркотизації стала цікавість.

Для організації цілеспрямованої роботи з профілактики наркоманії серед підлітків необхідно зрозуміти, які особливості сім'ї підвищують ризик наркотизації.

Вивчення протоколів первинних бесід, біографій більше 15 тис. наркоманів свідчить, що практично для всіх випадків підліткової і юнацької наркоманії властиве сімейне неблагополуччя в період, що передує наркотизації. Для дисфункціональних сімей характерні: соціальна ізольованість, незадовільні житлові умови, брак уваги до дітей; невміння правильно виховати самостійну цілеспрямовану особу, що цінує здоровий спосіб життя; недостатній батьківський контроль; невміння підтримувати довірчі стосунки з дитиною; нерозуміння і неповага інтересів дитини; недостатня інформованість батьків про наркотики; необізнаність із небезпечністю вживання наркотиків дитиною, із її поведінкою і невміння налагодити стосунки дитини і батьків.

Діти з таких сімей більше піддані ризику бути постійними учасниками правопорушень і часто зловживати алкоголем і наркотиками.

У кожному з типів проблемних сімей, крім загальних рис, дотримуються й специфічні особливості відносин, які будуть надавати наркоманії неповнолітнього особливий специфічний зміст. Батьки дітей із соціально неблагополучних сімей мають малопrestiжний рід занять або є безробітними. Неповні сім'ї іноді мають яскраво виражений демонстративний компонент. У неповних сім'ях факт наркотизації підлітка виявляється раніше, ніж в інших сім'ях. Це дає підставу припускати, що наркотик може використатися підлітком як засіб сепарації й досягнення особистої незалежності.

Діти, що виховуються в сім'ях, де систематично вживають алкоголь, піддані більшому ризику вживання алкоголю й інших адитивних речовин. У цьому свою роль відіграють як генетичні фактори, так і вплив безпосереднього оточення. Якщо батьки до того ж спонукають своїх дітей до вживання наркотиків, включаючи, звичайно, і алкоголь, ризик зростає. Чим більше членів сім'ї вживають алкоголь і наркотики, тим вищий ризик.

З іншого боку, існує також висока імовірність наркотизації неповнолітніх із зовні благополучних, заможних сімей: заклопотаність батьків своїм соціальним станом, напруженість, тривожність, конфлікти, що часто виникають у стосунках подружжя й дітей, створюють

несприятливі умови в сім'ї, що не може не відбитися на психологічному благополуччі підлітка.

Аналіз публікацій щодо проблем наркоманії серед молоді переконує в тому, що ефективна профілактична робота неможлива поза роботою з сім'єю.

Завдання профілактики наркоманії в сім'ях – реконструювати основні функції сім'ї.

Сім'я має великий потенціал у відвертанні залучення дитини до наркотиків. Правильне виховання повинне формувати відповідальну, самостійну зацікавлену особистість зі сформованими цінностями-цілями, життєвими планами, здоровими способами отримання задоволення, власним досвідом перемог і повагою до себе. Батьки повинні підтримувати довірчі стосунки з дитиною, але в той же час постійно контролювати її поведінку, уникаючи гіперопіки. Необхідно знати оточення підлітка і вміти вчасно розпізнати у приятелів ознаки вживання наркотиків.

Крім того, батьки повинні обговорювати з дитиною проблеми наркоманії, розповідати про види наркотиків і їх дію на організм; про вирішальну роль першої спроби наркотику на шляху до наркозалежності; про небезпеку спілкування з людьми, що вживають наркотики; про те, де, хто і як може запропонувати наркотики; про те, як відмовитися від пропозицій «приєднатися». Такі бесіди повинні проводитися постійно, оскільки почуття небезпеки може з часом притулятися, особливо якщо підліток спілкується з однолітками, що вживають наркотики. При правильному вихованні дитини, при його повній інформованості про небезпеку залучення до наркотиків, батьківський контроль підкріплюється, а з часом повністю замінюється, самоконтролем людини, що цінує здоровий спосіб життя. Доцільно використовувати потенціал шкіл у проведенні інформаційно-роз'яснювальної роботи серед батьків, а також готувати учителів до проведення індивідуальних і групових співбесід із батьками, що потребують консультування.

Усе вищезазначене ще раз підтверджує необхідність розроблення на національному і місцевому рівні програм інформаційно-роз'яснювальної роботи серед батьків. Таке інформування потребує об'єднання зусиль різних державних структур, органів місцевого самоврядування, різних громадських організацій, про сучасні наркотики (з урахуванням регіональної специфіки), їх дії на організм і про те, якими є симптоми вживання наркотиків; про неприпустимість спроб наркотику; про небезпеку спілкування з

людьми, що вживають наркотики. Доцільно розробити інформаційні матеріали для батьків, які повинні безкоштовно розповсюджуватися через школи і батьківські комітети. Важливо організувати активність самих батьків на рівні школи, мікрорайону у вигляді становлення і підтримки таких громадських рухів як «Батьки проти наркотиків» [4].

Антинаркотична пропаганда – це один із найважливіших заходів впливу на суспільну думку, на свідомість молоді. Тут, безперечно, провідна роль належить телебаченню. Доцільно інформувати батьків через ЗМІ шляхом використання різних форм подання матеріалу: освітніх програм і фільмів, круглих столів, телевізійних форумів, соціальної реклами.

Особливе місце посідають документальні, науково-популярні та художні фільми, присвячені відповідній тематиці. Останніми роками на екрані демонструються фільми, які пропагують вільне ставлення до наркотиків і алкоголю. Це негативно впливає на наркоситуацію в молодіжному середовищі. Демонстрація стрічок антинаркотичної спрямованості повинна проводитися більш широко й охоплювати не тільки молодіжну аудиторію, але й осіб, до обов'язків яких входить протидія незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, а саме практичних працівників силових структур, педагогів, батьків тощо. Необхідно вжити заходи щодо впровадження соціально-позитивної реклами на каналах державного телебачення та радіо, у молодіжних виданнях для створення стереотипу здорової людини і пропаганди життя априорі без наркотиків [2, с. 122].

Найважливішою ланкою в протидії наркоманії повинні стати освітні установи (школи, ВНЗ, коледжі), які, на жаль, недостатньо задіяні в цій роботі. Необхідно внести істотні корективи в систему підготовки педагогів і орієнтувати їх на активну роботу щодо запобігання наркоманії серед молоді. Як свідчать дослідження, переконливі аргументи в антинаркотичній пропаганді досі не знайдено.

Аналіз сучасної ситуації у сфері протидії наркоманії в середній загальноосвітній школі дозволяє виділити низку суперечностей, пов'язаних із відірваністю профілактики від реального життя; відставанням теорії від практики; розрізненістю навчального і виховного процесу; недостатнім рівнем педагогічної обізнаності учителів для вирішення завдань, які вимагає сучасність; недосконалістю сучасного законодавства.

У вітчизняній школі відсутня цілісна концепція виховної роботи з дітьми, одним із напрямів

якої є профілактика та запобігання наркоманії. Тому стратегічним пріоритетом протидії наркоманії неповнолітніх слід уважати створення системи профілактики, яка орієнтується не на патологію, не на проблему і її наслідки, а на потенціал здоров'я – розуміння і розкриття ресурсів психіки і особи, підтримку молоді людини і допомогу, що захищає від виникнення проблем, в усвідомленні власного життєвого призначення. Такий підхід як кардинальне вирішення проблеми профілактики наркоманії пропонує об'єднання в єдиний комплекс освітніх, соціальних і медичних установ і відповідно заходів у рамках профілактики, яка забезпечує досягнення загальної мети.

Найважливішими умовами педагогічної профілактики мають бути: навчання школярів умінню протистояти життєвим труднощам і конфліктним ситуаціям; формування у школярів негативного відношення до наркотичних речовин і наслідків їх вживання. На цій основі стає можливою здатність протистояти пропозиції випробувати на собі дію тієї або іншої речовини.

Серед специфічних форм профілактичної роботи слід виділити наступні: спеціалізована психолого-педагогічна діагностика; індивідуальні консультації для учнів; спеціальний психолого-педагогічний контроль; організація корекційних тренінгів тощо.

Програма профілактики наркоманії серед учнів може бути представлена таким чином:

1) робота з батьками, спрямована на профілактику наркотизації їх дітей, що включає сімейне консультування, «університет» педагогічних знань, лекції, конференції, практикум, відкриті уроки, рольові ігри, відвідування сімей, батьківські збори, робота служб соціально-психологічної допомоги;

2) співпраця учителя з соціальним педагогом і психологом школи при виконанні наступних функцій: діагностика; збір інформації про учнів з девіантною поведінкою, аналіз інформації; інформування; навчання навичкам відмови від споживання наркотиків; сприяння у вирішенні соціальних і психологічних проблем; контроль (поточний, поетапний).

До загальних умов, що впливають на ефективність профілактичних заходів у школі, слід віднести наступні: зміни у сфері законотворчості і створення нормативних актів; управління діяльністю з профілактики наркоманії серед неповнолітніх; фінансування заходів щодо профілактики наркоманії серед неповнолітніх; інформаційна взаємодія, а також інформаційне

та наукове забезпечення заходів у галузі профілактики наркоманії серед неповнолітніх; підготовка і перепідготовка персоналу, задіяного у сфері профілактики наркоманії серед неповнолітніх; просвіта й інформування населення; виявлення дітей і підлітків, що належать до груп ризику наркотизації; виявлення джерел і причин наркотизації дітей і підлітків; виховний супровід підлітків груп ризику; створення і підтримка сприятливих умов для організації дозвілля, що сприяє вихованню і розвитку неповнолітніх [5, с. 12].

Провідну роль в організації протидії наркотизації відіграє координація діяльності та взаємодія усіх служб і підрозділів органів внутрішніх справ, зокрема апарату карного розшуку і кримінальної міліції у справах неповнолітніх, які безпосередньо здійснюють профілактичну роботу серед указаної категорії населення [6, с. 75].

З метою вирішення проблеми органи внутрішніх справ (далі – ОВС) здійснюють комплекс оперативно-розшукових заходів із протидії поширення та розкриття злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків серед неповнолітніх. Боротьба з наркотизмом – прямий обов'язок правоохоронних органів і є одним із пріоритетних напрямків роботи ОВС. Проведення оперативно-розшукових заходів оперативними підрозділами у сфері протидії наркотизму потребують вивчення та вдосконалення з метою отримання інформації, яка становить оперативний інтерес для ОВС. У сучасних умовах ефективна оперативно-розшукова діяльність із виявлення, документування та розкриття злочинів, пов'язаних із наркоманією, базується на системі концептуально нових підходів, які враховують: зміни організаційно-правових основ функціонування ОВС; побудову нових, заснованих на принципах довіри відносин між міліцією та громадянами держави; чітке визначення компетенції працівників міліції у сфері вдосконалення форм і методів оперативно-розшукової діяльності з протидії наркотизму серед неповнолітніх. Наведені фактори обґрунтовують актуальність розроблення інноваційних концепцій, які б сприяли запобіганню, поширенню та розкриттю злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків серед неповнолітніх [7, с. 5–7].

Діяльність органів та відомств, уповноважених здійснювати запобігання наркозлочинам, що вчиняються неповнолітніми, обумовлена специфікою діяльності відповідних підрозділів органів внутрішніх справ. До форм і напрямів такої взаємодії належать:

1. Розроблення механізму міжвідомчого співробітництва у сфері запобігання поширенню наркоманії шляхом обміну інформацією, досвідом роботи, проведення спільних заходів (ГУМВС, УМВС України в областях, управління охорони здоров'я, освіти і науки; комітету у справах сім'ї і молоді, виконавчих комітетів місцевих рад; обласні центри соціальних служб для молоді), робота мобільних консультаційних пунктів, спрямована на попередження негативних явищ та наркоманії серед неповнолітніх.

2. Проведення оперативного-профілактичних відпрацювань представниками правоохоронних органів у гуртожитках навчальних закладів та в розважальних закладах з метою запобігання розповсюдженню та вживанню наркотичних речовин у молодіжному середовищі.

4. Проведення інформаційних зустрічей та заходів профілактичного змісту з учнями професійно-технічних навчальних закладів та студентами вищих навчальних закладів всіх рівнів акредитації за участю співробітників правоохоронних органів, студентських рад вищих навчальних закладів, членів молодіжного виконкому міської ради, спеціалістів обласних центрів соціальних служб для молоді, волонтерів.

5. Збільшення загальної штатної чисельності працівників підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків, налагодження системи між-обласного взаємного інформування та контролю з питань виявлення й ліквідації ймовірних джерел та каналів переміщення наркотиків [8, с. 18].

Слід відзначити, що в нашому суспільстві провадиться наполегливий пошук, вдосконалення і реалізація широкомасштабної системи боротьби з наркотизмом. Вона має міцну законодавчу та нормативну основу. Україна як член Єдиної конвенції про наркотичні речовини 1961 р. бере активну участь у міжнародних акціях з припинення поширенню наркотичних засобів.

Безумовно, означена проблематика потребує глибокого вивчення та всебічного аналізу спеціалістами і науковцями як з урахуванням позитивних зрушень, так і з урахуванням шкідливих наслідків. Кримінально-правова політика України в даній сфері повинна бути виваженою та послідовною, має спиратися на міжнародний досвід та передбачати безперервний пошук нових підходів до якщо не повної нейтралізації, то

хоча б до зменшення руйнівного впливу наркотизму на суспільство. Отже, проблема боротьби з наркоманією серед неповнолітніх є проблемою загальнодержавного масштабу і вимагає негайних, адекватних заходів [7, с. 6].

Основний акцент у профілактиці наркоманії має бути спрямований передусім на молоддь. Для ефективного досягнення позитивних результатів загальної, спеціально-кримінологічної та індивідуальної профілактики й напрацювання ефективних заходів протидії наркоманії необхідно системно здійснювати вивчення реального стану кількісних і якісних показників незаконного обігу наркотиків та поширення наркоманії. Суб'єктам профілактики разом із заходами правового впливу пропонується використовувати глибокі знання з педагогіки та ювенальної психології, які допоможуть визначити більш доцільні заходи впливу.

Неодмінною умовою діяльності органів внутрішніх справ є тісна взаємодія з іншими суб'єктами профілактики.

З метою подальшого вдосконалення профілактичної роботи органів внутрішніх справ, установ загальної і професійної освіти, соціальних служб, закладів охорони здоров'я та інших суб'єктів профілактики доречно було б розробити методичні рекомендації, що мають містити такі пункти:

- характеристика різних вікових прошарків молоді, які належать до так званих груп ризику і допускають немедичне вживання наркотиків;
- приблизний перелік об'єктів, місць концентрації молоді, яка вживає наркотичні засоби і психотропні речовини;
- визначення ознак сп'яніння після вживання різних наркотичних засобів залежно від виду наркозасобу;
- характеристика зовнішнього вигляду і відповідних змін у поведінці, способі життя молоді, яка неодноразово або систематично вживає різні види наркотиків;
- перелік речовин і предметів, які можуть бути вилучені в молоді та дозволяють припускати їх причетність до вживання наркотиків;
- перелік характерних ознак наркотичних засобів, які найбільш поширені серед молоді, а також можливих технологій їх виготовлення [9, с. 22].

Список використаної літератури

1. Зріз наркотичної ситуації в Україні 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.damonitoring.net.ua/file/EMCDDA%20Drug%20Country%20Profile%20Ukraine%202012%20\(data%202011\)%20Ukrainian.pdf](http://www.damonitoring.net.ua/file/EMCDDA%20Drug%20Country%20Profile%20Ukraine%202012%20(data%202011)%20Ukrainian.pdf).
2. Раєцька Л. В. Деякі проблеми боротьби з наркоманією в Україні / Л. В. Раєцька // Вісник Академії праці і соціальних відносин. – 2002. – № 4. – С. 107–117.

3. Вальчук М. П. Профілактика вживання психоактивних речовин – один з напрямків правового виховання в професійних ліцеях [Електронний ресурс] / М. П. Вальчук. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2011_84/Walchuk.pdf.

4. Роль семьи в профилактике наркомании, реальная и потенциальная [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.psychiatry.ua/books/prevent/paper08.htm>.

5. Кузьминов В. В. Педагогическая профилактика наркомании среди учащихся с отклоняющимся поведением : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Кузьминов Виталий Владимирович. – Смоленск, 2006. – 18 с.

6. Противодействие незаконному обороту наркотических средств и психотропных веществ : [учеб. пособие] / под ред. А. Н. Сергеева. – М. : ГУБНОН СКММВД России ; Моск. ун-т МВД России ; Щит-М, 2001. – 394 с.

7. Мельник О. М. Сучасні тенденції розвитку наркотизму серед неповнолітніх в Україні / О. М. Мельник // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2009. – № 2. – С. 2–7.

8. Баклан І. В. Кримінологічна характеристика та попередження злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, що вчинюються неповнолітніми : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Баклан Інна Валентинівна. – К., 2007. – 24 с.

9. Расцька Л. В. Кримінологічні засади протидії наркоманії в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Расцька Людмила Василівна. – К., 2007. – 22 с.

Надійшла до редколегії 09.11.2012

ГРАДЕЦКИЙ А. В. ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ УПОТРЕБЛЕНИЯ НАРКОТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ ЛИЦАМИ МОЛОДЕЖНОГО ВОЗРАСТА НА ИНДИВИДУАЛЬНОМ УРОВНЕ

Исследованы мероприятия по противодействию употреблению наркотических средств лицами молодежного возраста на индивидуальном уровне. Рассмотрены роли семьи, школы и правоохранительных органов в профилактике наркотизации несовершеннолетних.

HRADETSKYI A. PREVENTION OF THE USE OF DRUGS BY PERSONS OF YOUTH AGE AT INDIVIDUAL LEVEL

The measures of counteraction to the use of narcotic facilities by the persons of youth age at individual level are examined. The role of family, school and law enforcement authorities in the narcotism prophylaxis of minors is considered.

УДК 342.95

М. В. РОМАНЕНКО,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри адміністративної діяльності органів внутрішніх справ

факультету з підготовки фахівців міліції громадської безпеки

Харківського національного університету внутрішніх справ

РОЛЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ТА НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ У ФОРМУВАННІ МОРАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ КУРСАНТІВ І СЛУХАЧІВ ВНЗ МВС УКРАЇНИ

Визначено роль науково-педагогічного та начальницького складу у формуванні морально-правової та психологічної стійкості курсантів і слухачів вищих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ України.

Проблема удосконалення змісту формування морально-правової та психологічної стійкості особистості працівників органів внутрішніх справ, забезпечення їхнього професійного зростання сьогодні стали одними із центральних у реалізації державної політики у сфері правоохоронної діяльності. В окремих наукових працях їх автори (М. І. Ануфрієв, О. М. Бандурка, Н. Г. Кар-

пунова, К. В. Кім, Л. І. Миськів, Р. В. Павленко, С. Д. Порошук, С. С. Сливка, С. І. Яковенко тощо) досліджують формування моральних якостей у межах окремих галузей діяльності (військова, педагогічна, психологічна, правоохоронна тощо). Проте у зазначених працях авторами не ставилось окреме завдання дослідити роль професорсько-викладацького та начальницького